

Nová Evropa

✍ Petr B í l ý

Mužům se nesluší naříkat, i když mají k nářkům mnoho důvodů, a nesluší se drásati rány, které mají být zahojeny. Máme za sebou velkou zkušenost, před sebou velkou práci. Víme už, na čem jsme, a víme také, s kým máme tu čest; možná, že nás srazili na kolena — nepoložili nás však na lopatky, a my půjdeme dál, třebaš pokrytí jízvami. Jsme chudší o velký kus své země, o všechn svůj prestyž a o svou víru v ostatní svět, jsme však bohatší o hodnotu nemalé ceny: o poznání. Vedeni tímto poznáním nebudeme už bloudit a neupadneme, řídíce se zkušenostmi tak draze zaplacenými, do starých chyb.

Chybili jsme, jako už tolikrát v minulosti, svým idealismem: »Vysoko jsme svou píseň zanotovali...« Ano, příliš vysoko. Věřili jsme naivně, že francouzský podpis má větší cenu než cenu papíru a inkoustu, kterých k němu bylo užito, a brali jsme ve své pošetilé důvěřivosti vážně anglické řeči o právu a spravedlnosti. Dobrá, dnes už budeme moudřejší. Byli jsme prostoduší a domnívali jsme se, že věrnost se splácí věrností, nikoli zradou, a že ti, kdo tolik mluví o spravedlnosti, dají přednost čestnému boji před zbabělým mírem, vykoupeným cizí obětí; jak jsme se mýlili! Chtěli jsme zemřít za lepší zítřek a možná, že by nám bylo lépe, kdybychom byli mrtvi. Dobrá, budeme tedy pro tento lepší zítřek žít ve špatném dnešku a nemůžeme-li zpívat s anděli, budeme výt s vlky. Obraz světa se pronikavě změnil — na náš účet, ale ne jen na účet náš: naši oběti se vývoj nezastaví, my však už budeme přihlížet jen jako diváci té špatné a zhoubné hře, do níž se pustila Evropa.

Jaká je tato Evropa a jak vypadá její změněná tvář? Nevíme, z kterého konce začít: V Londýně a v Paříži jásají zástupy nad mírem, který prý byl zachráněn, střední Evropa se otrásá vojenským krokem německé armády, z Ruska neslyšíme nic. Ale žádný jásos nemůže zastřít anglickou a francouzskou porážku, a žádný mír, vykoupený zbabělostí a věrolomností, nebude trvalý, i když jeho tvůrce dostane Nobelovu cenu. Chamberlain je dnes velký muž, Daladier je dnes velký muž, Hitler i Mussolini jsou dnes velcí mužové. Dobrá — přejme jim tuto dnešní velikost a ostatní ponechme dějinám, které jsou, věřte, jediné spravedlivé.

Francie, Anglie, Německo, Itálie utvořily společný blok — společnou frontu. Pro co a proti komu? Je ještě mnoho temných míst v tom, co se událo na západě: Báł se Chamberlain války nebo se báł toho, co by nastalo po válce? Báł se, že by Německo zvítězilo — či se snad daleko více obával, že by Německo podlehlo? Byl mu milejší vítězný Hitler a poražená Anglie než vítězná Anglie, poražený Hitler — a vítězné Rusko? Dnešní p a k t Č t y ř j e v e s v é p o d s t a t ě p a k t p r o t i r u s k ý, je to cosi na způsob Svaté aliance, která se brání otřesům, která se izoluje a chrání svoje nastrádané jmění, svůj drahý pohodlný mír. Nevidí však při tom nesooudost svých členů, nevidí vratkost svého míru a jeho krátkodečnost. Vidí jen výhody oddechu, který byl tak draze zaplacen, a nade vším ostatním zavírá oči: po nás ať přijde potopa!

Francie, Anglie, Itálie a Německo. Francie, která je zbavena všech svých východních spojenců a oslabena skutečností, že její nepřítel nebude už muset bojovat na dvou frontách a že soustředí všechny své síly na Rýně. Zbývá jí už, od chvíle, kdy Československo vyklizuje svoje pevnosti, jen jedna Maginotova linie a zbývá jí jen anglická ochrana. Kdo jí však ručí za to, že jí jednoho dne nevzkáže Chamberlain, veden, jak se dnes říká, snahou udržeti mír, aby postoupila Německu alsaské menšiny? Proč ne? Anglie, jak jsme viděli, nechce válku a její vzkazy mívají formu kategorickou. »Francie,« řeknou nám, »není Československo.« Ale i to jsme už slyšeli: Československo není Rakousko, Rakousko není Španělsko, Španělsko není Habeš... Víme jen, že Francie není už tou Francií, kterou byla roku 1914 a roku 1918, že se stala velmocí druhého řádu, chráněnou jen jakýmsi britským protektorátem, a že je současně ohrožena z Německa, z Itálie a ze Španělska. Shohem. Francie!

Vítěznou — a dnes i nesporně silnější — polovici nového seskupení tvoří Mussolini, který se dnes ještě úžeji přimkne k římsko-berlínské ose, a Hitler. Hitler, který vyhrává bez jediného výstřelu jednu bitvu po druhé a který krok za krokem provádí politiku,

vytčenou v Mein Kampf. Mitteleuropa není, jak se můžeme v této nové německé bibli dočíst, poslední fází výbojů; co přijde po ní? Francie? Veliká srážka s Ruskem? Nebo snad dohoda s Ruskem a dělení Britského imperia? Nevíme — víme jen, že v našem sousedství vyrostla velmoc, s níž se už náš stát nesmí dostat do konfliktu. Dostl dlouho jsme hráli roli četníka, který měl Německo držet na uzdě, a když pak došlo k rozhodování, byli jsme opuštěni. Dobrá — jestliže nemá svět býti ovládán právem, nýbrž silou — buď naše místo tam, kde je větší síla a větší odhodlanost. Hledejme, nic jiného nám nezbyvá, dohodu s Němec-

kem, staňme se, tak jako Jugoslavie nebo Bulharsko, jeho velkým dodavatelem a odběratelem, a odmítejme každou kombinaci, která by nás chtěla zařadit do jakékoliv protiněmecké fronty. Dohodněme se i s ostatními sousedy a budujme nové základy své bezpečnosti na bezpečnosti jejich a na jejich zájmech. Chtěli jsme bojovat za spásu lidstva, byli jsme však poučeni, že se takový boj nevyplácí, dobrá, starejme se tedy o spásu vlastní, věrni sobě — a jen sobě.

Čeká nás mnoho práce, máme-li se udržet uprostřed této nové Evropy, která se zachvívá ve svých základech. Nová Evropa? Ba ne — to není nová Evropa: je to ta stará

Evropa předválečná, sobecká a neuspořádaná, Evropa, která se konec konců nevyhne tak dlouho odkládané srážce. Stojíme dnes uprostřed světa zanarchisovaného nad pošlapanou pravdou a nad pokořeným právem: tato pravda však jednou vstane, i když dnes byla zrazena, a jestliže se nemá lidstvo vrátit kamsi do pralesů k primitivním životním formám, bude se jednou svět přece jen řídit právem. Zákon, který dnes platí, je zákon džungle a nám nezbyvá než abychom se podle toho zařídili. Ponechme si však, aspoň někde v koutku svých srdcí, viru v ten druhý, vyšší zákon — zákon práva: neboť udeří jednou jeho hodina a s ní i hodina naše.